

antigues tradicions i costums:

la fira de la mel al poble de crespità

per

JOAQUIM GIRONELLA

«La fira de la mel», que es feia al poble de Crespità per la diada dels Sants Metges, fou, en altres temps, una de les més típiques de Catalunya.

Aquella exhibició de gerres i atuellis de terrissa en les quals portaven els firaires l'exquísida mel de romaní, que les abelles elaboraven a les comes assolellades d'aquest bocí de terra dolçament situada a mig aire de la costa i del Pirineu, era quelcom admirable.

Crespità es troba situat a l'entreforc de dos vells camins; el que voreja la ribera esquerra del Fluvià en direcció a la muntanya, i el que travessa el riu enllaçant l'Empordà amb el Gironès.

De molts segles ençà, els guanyis que donava el firal, anaven a parar al pabordiu dels Sants Metges, establert a l'altar que hi havia erigit a la parroquial sota aquesta advocació.

Els pabordes eren els qui assenyalaven el lloc que a cada venedor li corresponia d'ocupar a la plaça pública, i el cànon al qual venien subjectes el pagaven religiosament, a raó d'una llosada de mel, que estava establerta per determinat espai de terra que havia d'ocupar el venedor.

Així mateix pagaven llur corresponent arbitri a la Confraria, els ferrers de tall, gavellers, venedors de torrons i, àdhuc, els qui hi menaven a vendre algun lot de bestiar petit.

* * *

Hi havia encara un altre factor que donava a la fira de referència un caire de palestra acadèmica del qual no en coneixem cap altre cas a la nostra terra. Era la munió d'estudiants que anaven a la fira disposats a «argumentar».

Durant la primera meitat de la passada centúria, les escoles eren força escasses a Catalunya. Ací, les que tenien com a centre la fira del poble de Crespità, eren les de Banyoles i de Besalú, de tradició monacal i les de Lledó i de Borrassà, que corrien a càrrec de la Canònica agustiniana lledonenca.

Multitud d'estudiants provinents de les escoles abans esmentades, es donaven, de molts dies abans, la consigna de trobar-se a la plaça de Crespità per la fira dels Sants Metges, a fi d'entaular diàleg a base de sil·logismes, per tal de fer gala, els més sabuts o els més agosarats, de llurs recursos dialèctics respectius.

L'ambient rural que donava la fira esmentada a les palestre acadèmiques, no comportava la necessitat d'emprar cap mena de mobiliari escolar, per lluir els ergotistes llur enginy.

El qui invitava a tal exercici retòric algun dels seus companys, solia pujar als primers forcats d'una grossa figuera que hi havia a un cantó de la plaça i des d'aquella rústica tribuna iniciava el debat:

- **Plautus vis argüere contra me?**
- **Quere argumenta?**, li deia l'altre.
- **De qualibet rem.**

Una volta es formalitzava el torneig escolar, s'aplegaven vora la pila d'iniciats en aquestes palestres, un bon nombre, especialment de companys, per tal d'escoltar les diatribes o riure les argücies amb les quals sovint s'obsequiaven els controversistes.

Si per dissort la disputa prenia orientacions perilloses, no mancava mai la intervenció amistosa del senyor Rector del lloc, o bé d'algun escolar hàbil per confondre el dissertant inoportú

i tornar endegar la polèmica per les vies de la pau i del mutual respecte.

Aquests exercicis acadèmics en els quals sovint hi havia ocasió de poder enregistrar els trets de bon humor d'algun dels contraponents i el triomf que aconseguïen de vegades els qui més endavant il·luminaven llur agudesa o llur talent en la pràctica de la jurisprudència o en teoria sagrada, s'extingiren així que es va suprimir de les escoles l'ensenyament de la retòrica i d'altres disciplines que constituïen el ram d'humanitats, per prendre els viaranys pedagògics que seguien formant l'ensenyança moderna.

El caient acadèmic que aquests exercicis introduïen en bona germanor amb el trauc comercial de la fira de la mel a Crespià, va desaparèixer per no tornar més i de la qual, encara els nostres avantpassats, se'n recordaven amb veritable recança.